

МАТРИЦЯ ФІНАНСОВОГО РОЗВИТКУ ТА ОПТИМІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ (НА ПРИКЛАДІ ПРАТ «СК «ЄВРОІНС УКРАЇНА»)

САВЧЕНКО Олена Валентинівна

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту та адміністрування
Хмельницький національний університет
<https://orcid.org/0000-0001-7580-9048>
e-mail: savchenkoov@i.ua

ПУСТОВІТ Олег Русланович

магістр з менеджменту
Хмельницький національний університет
e-mail: olegpustovit03@gmail.com

Надійність страхової компанії напряму залежить від її фінансової стійкості, тобто здатності покривати страхові випадки клієнтів за страховими договорами. Разом з тим, тема організації, функціонування та оцінки фінансів страхових компаній є недостатньо розробленою в порівнянні з фінансами інших галузей, а також існує безліч факторів, що можуть на неї впливати в умовах сьогодення. Слід не оминути також і стратегічний аспект управління, можливості планування майбутнього фінансового розвитку страхових компаній.

Відомо, що фінанси страхової компанії мають специфічний характер та, серед іншого, можуть бути оцінені з позиції фінансового та страхового аспектів діяльності. На наш погляд, для оцінки можливостей фінансового розвитку страхових компаній, вдалими є розрахунок інтегрального показника розвитку - FDP (Financial Development Potential), а також показників страхової діяльності (IB — Insurance Business) та фінансової оцінки (FB - Financial Business). Аналіз IB, FB та їх суми вкрай необхідний для з'ясування динаміки грошових потоків. Якщо за одним із отриманих показників (IB, FB) спостерігається від'ємна величина, то це свідчить про виникнення проблем і загроз для фінансової стійкості страховика, які потрібно негайно вирішувати. За результатами розрахунку можливим є формування матриці фінансової стратегії для визначення тенденцій на перспективу, трактування інформації про фінансових стан за квадрантом, в якому опинились значення компанії. В статті проведено розрахунок показників за даними компанії ПрАТ «СК «Євроінс Україна», оцінено обсяг інвестицій, які можуть бути здійснені в розвиток страховика.

Ключові слова: фінансова стійкість, фінанси страхових компаній, інтегральний показник розвитку, матриця фінансового розвитку

FINANCIAL DEVELOPMENT MATRIX AND OPTIMIZATION OF FINANCIAL STRATEGY OF INSURANCE COMPANY (ON EN EXAMPLE OF PJSC «SK« EUROINS UKRAINE»)

SAVCHENKO Olena, PUSTOVIT Oleg

Khmelnytskyi National University

The reliability of the insurance company directly depends on its financial stability, that is, the ability to cover insured cases under insurance contracts of clients. At the same time, the theme of organization, functioning and evaluation of the insurance companies finances is insufficiently developed in comparison with the finances of other industries and there are many factors that can affect it today. One should not be ignored is the strategic aspect of management, which involves planning for the future financial development of insurance companies.

It is known that the finances of the insurance company are specific and can be evaluated based on the financial and insurance aspects of the activity. The fundamental result of the financial and economic activities of the insurer, which can be used to make strategically important decisions, is the amount of financial and insurance outcomes.

As we believe, the calculation of the integral indicator of insurance companies` development is effective in evaluating of it`s financial development possibilities - FDP (Financial Development Potential), as well as indicators of insurance activities (IB - Insurance Business) and financial valuation (FB - Financial Business) calculation. An integral development indicator is defined as the difference between financial security and current financial needs. The changes in the guarantee fund and available insurance reserves should be taken into account when evaluating the results of financial activities. The guarantee fund includes all additional capital, additional reserves and retained earnings. To understand cash flow dynamics, it is crucial to analyze IB and FB amounts. If any of the indicators (IB, FB) exhibits a negative value, this points the emergence of problems and threats to the financial stability of the insurer, which must be addressed immediately. Based on the calculations, it is feasible to create a financial strategy matrix to determine future trends, interpret the financial strength. Describing the current position of the company (state of equilibrium, state of threat of stability, etc.), we can also predict what square the insurer can get to or which position is desirable.

The indicators of PJSC «SK«Euroins Ukraine» financial strength and estimation of investments value is given in the article.

САВЧЕНКО, О., & ПУСТОВИТ, О. (2023). МАТРИЦЯ ФІНАНСОВОГО РОЗВИТКУ ТА ОПТИМІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ (НА ПРИКЛАДІ ПРАТ «СК «ЄВРОІНС УКРАЇНА»). *Development Service Industry Management*, (4), 81–85. [HTTPS://DOI.ORG/10.31891/DSIM-2023-4\(13\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2023-4(13))

SAVCHENKO, O., & PUSTOVIT, O. (2023). FINANCIAL DEVELOPMENT MATRIX AND OPTIMIZATION OF FINANCIAL STRATEGY OF INSURANCE COMPANY (ON EN EXAMPLE OF PJSC «SK« EUROINS UKRAINE»). *Development Service Industry Management*, (4), 81–85. [https://doi.org/10.31891/dsim-2023-4\(13\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2023-4(13))

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Фінансова нестабільність у різних секторах економіки викликає низку проблем, пов'язаних із забезпеченням суб'єктами господарювання фінансової стійкості та надійності. Особливо актуальними виявляються ці питання для фінансових посередників, які привласнюють значні фінансові ресурси на довгострокових засадах або, наприклад, для страхових компаній, що здійснюють страхування ризиків та формують страхові резерви, взявши на себе відповідні зобов'язання. Діяльність страховиків не обмежується лише отриманням прибутку в результаті функціонування, а також передбачає безпосереднє забезпечення страхового захисту. Для досягнення цієї мети страхові компанії повинні мати достатньо фінансових ресурсів. Здійснення цього завдання в умовах впливу різноманітних факторів зовнішнього та внутрішнього конкурентного середовища є можливим за умови впровадження ефективного управління фінансовим потенціалом страховика та організації його фінансової діяльності, який потребує оцінки та планування.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Значний внесок у розв'язання ряду теоретико-методичних та організаційних завдань управління фінансовим потенціалом на рівні страхової компанії та забезпечення сталого фінансового розвитку вітчизняного страхового сектору був зроблений вченими, серед яких виділяються: Н. Нагайчук, О. Гаманкова, Т. А. Говорушко, В. М. Стецюк, О. Ю. Толстенко, Л. Гринів, О. Ватаманюк, О. С. Світлична, Н. М. Шашкевич, Н. Лаврук, Л. В. Русул та інші. Їх дослідження спрямовані на вдосконалення методів управління фінансовим потенціалом, а також на вирішення актуальних завдань, пов'язаних з фінансовою стійкістю та розвитком страхового сектору в Україні. Результати їхньої роботи виявляються у практичних рекомендаціях для страхових компаній та в удосконаленні загальної стратегії управління фінансовими ресурсами в цій галузі.

Формулювання цілей статті

Метою дослідження є оцінка фінансової стійкості компанії на основі розрахунку показників страхового та фінансового результатів діяльності, побудова матриці фінансового розвитку.

Виклад основного матеріалу

На сьогодні страховий ринок України виступає досить рентабельним сегментом страхових послуг. Разом із цим низький рівень доходів та низька обізнаність у страхових продуктах населення, недосконала нормативно-правова база, усе це не створює надійної основи та можливості для розвитку страховиків. До того ж, враховуючи економічну, політично-військову нестабільність в Україні постає необхідність своєчасного врахування ринкових змін для превентивних заходів щодо нестабільності страхових компаній.

Фундаментальним результатом фінансово-господарської діяльності страховика, що може бути використаним для прийняття стратегічно-важливих рішень, є сума фінансового і страхового результатів, де фінансовий результат охоплює інвестиційну діяльність та діяльність із управління активами.

Система координат матриці фінансового розвитку, яка одного із можливих інструментів оцінки фінансової стійкості страховика, повністю демонструє вказані процеси і є сукупною величиною оцінок розвитку ключових аспектів діяльності: страхового і фінансового (*IB* та *FB*) [3]. Ці показники є ключовими для знаходження вірного напрямку щодо позиції збалансованості разом з використанням інтегрального показника розвитку *FDP* (Financial Development Potential), який в свою чергу може бути знайденим за наступною формулою.

$$FDP = FE - MNF = Ocap + IR - (II + TC) \quad (1)$$

де *FE* (Financial Enrichment) – фінансове забезпечення;
MNF (Moment Financial Needs) – поточні фінансові потреби;
Ocap (Own Capital) – власний капітал;
IR (Insurance Reserves) – страхові резерви;
II (Insurance Indemnities) – страхові виплати;

TC (Total Costs) – загальні витрати.

Знаходження показника страхової діяльності здійснюється за формулою:

$$IB = \frac{IP - II - AC - REP}{Ocap + IR - II - TC} \quad (2)$$

де *IP* (Insurance Premiums) – страхові платежі;

AC (Acquisition Costs) – аквізційні витрати;

REP (Reinsurance Premiums) – премії з перестраховання;

Фінансова оцінка функціонування страхової компанії може бути оцінена за формулою:

$$FB = \frac{GF - IR}{Ocap + IR - II - TC} \quad (3)$$

де *GF* (Guarantee Fund) – результат зміни обсягу гарантійного фонду;

IR (Insurance Reserves) – результат зміни обсягу страхових резервів.

Аналіз *IB*, *FB* та їх суми вкрай необхідний для з'ясування динаміки грошових потоків у результаті страхової та інвестиційної діяльності. За результати фінансової діяльності будемо вважати зміну обсягу гарантійного фонду та наявні страхові резерви. До гарантійного фонду відносимо увесь додатковий капітал, додаткові резерви та нерозподілений прибуток. Якщо за одним із отриманих показників (*IB*, *FB*) спостерігається від'ємна величина, то це свідчить про виникнення проблем і загроз для фінансової стійкості страховика, які потрібно негайно вирішувати (рисунок 1).

	FB<<0		FB=0		FB>>0	
IB>>0	1	IBFB=0	4	IBFB>0	6	IBFB>>0
IB=0	7	IBFB<0	2	IBFB=0	5	IBFB>0
IB<<0	9	IBF<<0	8	IBFB<0	3	IBFB=0

Рис. 1 – Матриця фінансової стратегії [3]

Отримані квадрати можна інтерпретувати так:

а) Якщо *IB* значно менше нуля (*IB* < 0):

1) ця ситуація може бути пов'язана з тим, що страхові платежі за аналізований період або є більшими за чисті страхові платежі, або дорівнюють розміру зборів, або ж аквізційні витрати демонструють тенденцію до різкого зростання;

2) це свідчить про те, що у незбалансованому страховому портфелі страховика переважають активи з великим рівнем збитковості, а менеджмент організації не в змозі справитися з функціями менеджменту.

б) У випадку, коли *IB* дорівнює 0 (*IB* = 0):

1. можна стверджувати, що в певній мірі страховий портфель не є збалансованим, тобто страхові виплати за звітний період не перевищують рівня надходжень страхових платежів, проте все ще тримаються рівня норми або ж знаходяться на гідному рівні, але значну частку отриманих страхових премій компанія віддає на перестраховання.

2. Також можливо, що аквізційні витрати зростають, як і у попередньому випадку.

в) Якщо *IB* значно перевищує 0 (*IB* >> 0), то така позиція може бути пов'язана з такими аспектами: – Стіяка позиція страховика:

1. Страхові платежі мають стійку тенденцію до зростання.

2. Страхові виплати, навпаки, демонструють тенденцію до зменшення.

Це вказує на збалансований портфель страхових послуг та вигідну страхову політику при незмінних аквізційних витратах.

Сукупна дія цих факторів свідчить про надійні позиції компанії на ринку страхування та перспективи її розширення. Однак важливо враховувати, що це також може свідчити про доволі агресивну конкурентну політику страховика. Вплив цих факторів на фінансову стійкість потрібно аналізувати в кожній компанії окремо.

с) Якщо FB (Financial Business) значно менше 0, це може вказувати на те, що фінансова діяльність страховика за аналізований період була збитковою через недоотриманий прибуток або явний збиток від ведення страхової та інвестиційної діяльності.

Після розрахунків ІВ та FB можна визначити, до якого квадрату належить конкретна страхова компанія. Описуючи її поточне положення (стан рівноваги, стан загрози стійкості і т.д.), можна також прогнозувати, до якого квадрату страховик може потрапити або яке саме положення є бажаним.

За результатами подібних розрахунків прогнозуємо, до якого квадрату страховик переміщується фактично вже за інший рік, порівнявши його поточне положення з прогнозованим значенням. Це допомагає оцінити та аналізувати фінансову стійкість та перспективи страхової компанії.

Отже, проведемо необхідні розрахунки з отриманих вихідних даних (таблиця 1), та визначимо до якого квадрату віднести страхову компанію ПрАТ «СК «СВРОІНС УКРАЇНА».

Дані, необхідні для розрахунку, представимо у вигляді таблиць 2 та 3.

Таблиця 1

Вихідна інформація для розрахунку показників за даними ПрАТ «СК «СВРОІНС УКРАЇНА» [6]

Показник	2021	2022
Власний капітал (<i>Оcap</i>), тис грн	177 370	191 261
Страхові резерви (<i>ІR</i>), тис грн	308 112	602 779
Страхові виплати (<i>ІI</i>), тис грн	294 198	266 664
Загальні витрати (<i>ІC</i>), тис грн	280 689	275 268
Аквізичні витрати (<i>AC</i>), тис грн	82740	73277
Страхові платежі (<i>ІP</i>), тис грн	583579	469125
Страхові виплати (<i>ІI</i>), тис грн	212550	187519
Премії з перестраховання (<i>REP</i>), тис грн	130980	98069
Результат зміни обсягу гарантійного фонду <i>GF</i> (Guarantee Fund), тис грн	-88 206	67 058

Тоді:

$$FB_{2021} = (-88\ 206 - 308\ 112) / (177\ 370 + 308\ 112 - 212\ 550 - 280\ 689) =$$

$$= -396\ 318 / (-67\ 342) = 5,885$$

$$FB_{2022} = (67\ 058 - 602\ 779) / (191\ 261 + 602\ 779 - 187\ 519 - 275\ 268) =$$

$$= -535\ 721 / 331\ 253 = -1,617$$

Проведемо розрахунок ІВ:

$$ІВ_{2021} = (583579 - 212550 - 82740 - 130980) / (177\ 370 + 308\ 112 - 294198 - 280\ 689) =$$

$$157\ 309 / (-89\ 405) = -1,759$$

$$ІВ_{2022} = (469125 - 266\ 664 - 73277 - 98069) / (191\ 261 + 602\ 779 - 187519 - 275\ 268) =$$

$$31\ 115 / 331\ 253 = 0,094$$

Після здійснення розрахунків інтерпретуємо отримані результати оцінки положення страховика за страховою та фінансовою діяльністю.

Отже, за проведеними розрахунками у 2021 році страхова компанія перебувала у позиції хиткої рівноваги у квадраті №3. Отриманий результат свідчить про те, що компанія дотримується помірної активності, має різноманітний асортимент послуг у своєму страховому портфелі та отримує достатні страхові доходи. Однак можна визначити, що менеджмент компанії не є досконалим і не приділяє достатньо уваги управлінню фінансовими потоками.

Це може впливати на конкурентоспроможність компанії, яка стає надто низькою, а також спостерігається поступове зниження фінансового потенціалу та стійкості.

У 2022 році компанія провела ряд змін у страховому портфелі та потрапила до квадрату №1. Дотримується стійкої позиції, та покращення збалансованості портфеля страхових послуг закріпивши усе вигідною страховою політикою.

Також важливо враховувати, що перебування у першому квадраті свідчить про те, що фінансова діяльність страховика була збитковою через недоотриманий прибуток або явний збиток від ведення як страхової, так і інвестиційної діяльності. У такому випадку рекомендується аналізувати та вдосконалювати стратегії управління ризиками та фінансовими потоками для забезпечення стійкості та прибутковості компанії.

Оскільки 2021 рік був збитковим для компанії, то розрахунок інтегрального показника розвитку FDP лише підтвердив це:

$$FDP_{2021} = 177\ 370 + 308\ 112 - (294198 + 280\ 689) = 485\ 482 - (574\ 887) = -89\ 405 \text{ тис. грн.}$$

Політика компанії була побудована таким чином, що не те щоб інвестувати в розвиток якісь кошти, вона навіть не мала змоги повноцінно функціонувати. На 2021 рік показник становив -89 405 тис. грн., що означає компанія веде збиткову діяльність.

Але, у 2022 році політика та інвестиційний портфель зазнали реформ, що позитивно відобразилося і на показнику FDP:

$$FDP_{2022}=191\,261 + 602\,779 - (266\,664 + 275\,268) = 794\,040 - 541\,932 = 252\,108 \text{ тис. грн.}$$

Значення показника фінансового стану СК «Євроінс Україна» в розмірі 252 108 тис. грн. дозволяє визначити об'єм фінансових ресурсів, які можна буде інвестувати в розвиток організації. Це є достатньо перспективним напрямом розвитку, і компанія може використати ці ресурси для удосконалення своєї діяльності, розширення ринкової присутності або впровадження нових продуктів та послуг.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

Отримані результати дослідження вказують на необхідність оптимізації фінансової стійкості страхових компаній. Глибокий аналіз, проведений у вигляді оцінки страхової та фінансової діяльності компаній, дозволив побудувати матрицю прогнозного позиціонування рівноваги та збалансованості страхових організацій. Це може служити основою для подальших заходів щодо вдосконалення фінансової стійкості та ефективності страхового ринку.

Поглиблений аналіз фінансової стійкості страхових компаній має враховувати виклики сучасності, такі як цифровізація, диверсифікація страхових послуг, законодавча база та інші фактори. На перспективу важливо ввести корективи в процес оптимізації фінансової стійкості, щоб врахувати зміни в економічному та технологічному середовищі.

Зокрема, цифровізація може впливати на стратегії управління фінансовим потенціалом та вимагати нових підходів до ризик-менеджменту. Диверсифікація страхових послуг може визначити необхідність адаптації фінансових стратегій до різноманітності портфеля продуктів. Зміни в законодавчій базі можуть вплинути на регуляторні вимоги та визначити потребу у вдосконаленні внутрішніх контрольних систем.

Узагальнюючи, практичні аспекти оптимізації фінансової стійкості страхових компаній вимагають подальшого вивчення, і важливо враховувати їх у контексті постійних кризових явищ і змін в економічному оточенні.

Література

1. Гаманкова О. О. Фінанси страхових організацій : навчальний посібник / О. О. Гаманкова. – К.: КНЕУ, 2007. – 328 с.
2. Говорушко Т. А. Управління фінансовою діяльністю страхової компанії з метою забезпечення її ефективного розвитку : монографія / Т. А. Говорушко, В. М. Стецюк, О. Ю. Толстенко. Національний університет харчових технологій. – К.: НУХТ, 2012 - 376 с.
3. Король С. Оптимізація фінансової стійкості страхових компаній як запорука сценаріїв розвитку. [Електронний ресурс] *Економічний аналіз*. 2021. Том 31. №1 URL: https://www.researchgate.net/publication/355987570_OPTIMIZATION_OF_FINANCIAL_SUSTAINABILITY_OF_INSURANCE_COMPANIES_AS_A_GUARANTEE_OF_THE_SCENARIOS_OF_THEIR_DEVELOPMENT DOI:10.35774/econa2021.01.306
4. Світлична О. С. Управління фінансами страхових організацій : навч. пос. / О. С. Світлична, Н. М. Сташкевич - Одеса: Атлант, 2015 – 258 с.
5. Цуркан І.М. Фінансова стійкість страхової компанії та ключові умови її забезпечення / І.М. Цуркан, А.О. Остапенко // Національний технічний університет «Дніпровська політехніка» - Дніпро. – 2020.
6. Фінансові звіти ПрАТ «СК «Євроінс Україна» <https://euroins.com.ua/publicnaya-i-finansovaya-informaciya>

References

1. Hamankova O. O. Finansy strakhovykh orhanizatsii : navchalnyi posibnyk / O. O. / Hamankova. – K.: KNEU, 2007. – 328 s.
2. Hovorushko T. A. Upravlinnia finansovoiu diialnistiu strakhovoi kompanii z metoiu zabezpechennia yii efektyvnoho rozvytku : monohrafiia / T. A. Hovorushko, V. M. Stetsiuk, O. Yu. Tolstenko. Natsionalnyi universytet kharchovykh tekhnolohii. – K.: NUKhT, 2012 - 376 s.
3. Korol S. Optymizatsiia finansovoi stiikosti strakhovykh kompanii yak zaporuka stsenariiv rozvytku. [Elektronnyi resurs] *Ekonomichniy analiz*. 2021. Tom 31. №1 URL: https://www.researchgate.net/publication/355987570_OPTIMIZATION_OF_FINANCIAL_SUSTAINABILITY_OF_INSURANCE_COMPANIES_AS_A_GUARANTEE_OF_THE_SCENARIOS_OF_THEIR_DEVELOPMENT DOI:10.35774/econa2021.01.306
4. Svitlychna O. S. Upravlinnia finansamy strakhovykh orhanizatsii : navch. pos. / O. S. Svitlychna, N. M. Stashkevych - Odessa: Atlant, 2015 – 258 s.
5. Tsurkan I.M. Finansova stiikist strakhovoi kompanii ta kliuchovi umovy yii zabezpechennia / I.M. Tsurkan, A.O. Ostapenko // Natsionalnyi tekhnichniy universytet «Dniprovska politekhnika» - Dnipro. – 2020.
6. Finansovi zvity PrAT «SK «levroins Ukraina» <https://euroins.com.ua/publicnaya-i-finansovaya-informaciya>